

korku da insani bir duygudur, ama...

Erol KÖKTÜRK

Atina'dan canlı yayın yapıyor bir televizyon kanalı... Depremzede bir Atinalı kadın, İstanbul'dan gitmiş... 6-7 Eylül müdür? Başka bir zaman mıdır?.. Deprem sonrası Türk-Yunan yakınlaşmasının bu trajik vesilesi üzerine sorulan soruya verdiği yanıtın bir yerinde, *"Hepimiz biriz, insanız"* diyor... *Yalın, dupduru, derin, evrensel, eleştirel, sıcak ve sarmalayıcı*... Yani ne gerek vardı ki, yıllardan beri ilkokul kitaplarına kadar sokuşturulmuş düşmanlık bilinçaltı yaratma çabalarına? Sonuçta insanız... Atinalı kadınla İzmit'li kadın, çocuk, yaşlı-genç aynı duyguları, aynı insani duyguları taşıyor... Tayvan'lı insanla, Yalova'daki, Gölcük'teki aynı irilmeyi yaşıyor deprem sonrası... Korkuyu, korkmayı... Özcan KÖKNEL, *"Korkuyorum, çünkü insanım"* diyor...

Korku ve korkmak, yaşamımızın yabancıları duygular değil aslında. Hele bizim gibi ülkelerde *yönetenlerin insanlara yönelik kullandıkları en temel araçlarından birisi korkutmak*... İnsanların çoğunun tüm yetişme süreçleri korkutma üzerine kurulmuş. Bebekliğimizde bize sallanan parmaklar, cin-peri öyküleri, polis amca imajları, iğneci kadın tipleri yaşamımız boyunca sürece korkuların kalıcı altyapıları olur çıkar... Sonraki süreçlerde yasalarla, anayasalarla, yönetenlerle örülmüş, yasaklarla tahkim edilmiş korkutma çemberleri içinde mücadeleyle geçer yaşam... Polis amcalar da bugüne kadar haksız çıkarmamışlardır bu imajlarını... Sonra da yaşamın sona ermesi korkusu, gelecek korkusu en temel ve genel korku olarak önümüze dikilir...

Hepimiz biriz, insanız... Korkarız... Ribot'ya göre, "bireysel korunma içgüdüsünün savunmasal biçiminin kaynağı, korku denilen heyecandır". Başka bir yaklaşıma göre de *korku, bir acı ya da olası bir kötülüğün yeğlin ve sürekli olarak tasarımıından doğan duygusal tepkidir*. Korkular belli nedenlere dayanırsa ve aşırılığa varmazsa doğal duygulardır. Hiçbir nedene dayanmayan korkular ise ruhbilimsel sağaltımları gerektirir. Nedeni tam açık olmayan korkular sürekli bir *kaygı* durumu yaratırlar. Sonunda diğer duygular gibi bir duygu olan korkunun ortaya çıktığı durumlarda, bilincimizle değil, korkunun etkisi altına giren duygularımızla hareket etmeye başlarız... Panik başlar, şaşkınlık durumu ortaya çıkar... Soğukkanlılık kaybolur. Normal zamanlarda gösterilmeyecek davranışlar gösterilmeye başlanır. İçine girdiğimiz durumu kontrol etmeye çalışırız. Ancak korku, davranışları belirlemeye başlamıştır... Bu döngüden çıkmak kolay olmaz çoğu kez...

Ünlü öyküdür, bilinir: Napolyon, odasında, dinlenmektedir. Kapısı hızla çalınır. Kapıyı açar. Ünlü komutanlarından birisidir. "Efendim, falanca cephede ordularımıza saldırıldı ve savaş başladı" der. Napolyon birden rahatlar ve sakince yanıtlar, "Ben de sınav var sanmıştım"... Ünlü, unvanla ilgisi de yoktur korkunun. Ancak korkunun insandan insana, statüye göre değiştiği de bir gerçektir. Biçim değiştirirse de yaygın bir duygudur korku... Çok yıldız taşımak korkmamak için yeterli kalmayabilir...

Deprem, büyük yıkımların ve kayıpların ardından içimize derin bir korku salarak etkili oldu. Toplumumuzda korku uzun zamandır ilk kez bu kadar *yaygın* ve *yığinsal* olarak yaşandı. Kuşkusuz bunda medyanın ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin ciddi etkileri oldu.

Depremden sonraki 5 dakika içinde tüm telefonlar kilitlendi... Tehdit, yaşamımıza yönelik olduğu için etkisi büyüktü. Artçı depremlerin sürmesi de korku durumunu süregelenleştirdi. Artık “depremlerle yaşamayı öğrenmeyi” öğrenmek zorunda olduğumuzu kavrama noktasındayız. *Korkunun panzehiri, bilgidir, bilmektir.* İnsan bilmediği şeyden daha çok korkar... Depremi ya da başka şeyleri bilirsek, ona göre davranır, ona göre yaşarız...

Bu felaketle ortaya çıkan korku başka süreçleri de doğurdu. Depremle birlikte yalnızca gerçek anlamıyla evler yıkılmadı. Ülkemizde, yasalar, siyaset kurumun, yönetenler, kurumlar, bencillik, rant tutkunluğu vb *çok şey sarsıntı* geçirdi. Bu ve diğer alanlardaki artçı sarsıntıların da sürmesi, hatta hiç bitmemesi beklenmelidir. Bu korkuyla arabamıza, ayakkabımıza verdiğimiz önemi *evlerimize vermediğimiz* ortaya çıktı. O zamana kadar manzara, mutfağın genişliği falan daha belirleyiciydi. Bilgiyle yönetme, bilgiye dayalı yaşama *unutulmak üzereydi*... Yeniden anımsadık... Bu sarsıntıyla birlikte, ille de yaşayarak olması gerekmiyordu, ama, başımıza taş düşünce fark ettiğimiz şeyler de oldu: Yaşadığımız apartmanlardaki komşularımızla kaçış yollarında, parklarda *tanıştık*... Toplum bir vicdani *arınma* sürecine girdi, trafikte insanların birbirlerine daha *az kızdıklarına* tanık olundu. İnsanlar birbirlerine daha fazla *anlayış gösterme* çabalarına girdi... Bunlar gibi daha başka olumlu gelişmeler oldu bu felaketin ardından... Dilerim ve umarım ki, bunlar *geçici olmazlar*...

Yaşadığımız bu korkunun bizde yarattığı yaşama hassasiyetinin kalıcı bir şeye dönüşmesi için, yaşanan olayın ortaya çıkardığı gerçekleri unutmamak, unutturmamak, uyutulmamak, bu amaçlarla diri durmak, mücadele kondisyonunu geliştirmek, yan yana duruşları güçlendirmek gereği ortaya çıktı... *Umutsuzluğun içinden umudu, bunalımın içinden fırsatı ve fırsatları çıkarmak* üzerinde düşünceler üretiliyor. Önümüzde henüz yaşamadığımız geleceği insanca kılmanın ellerimizde olduğunu bir kez daha anımsadık mı? Unuttuysak eğer, anımsamak gerekiyor... *Bu trajik olayın yarattığı korkunun içinden çıkarılması gereken umut, büyütülmesi gereken bir fırsattır şimdi*...

Bu sarsıntıdan sonra, yaygın bir biçimde, “17 Ağustos bir milat olmalı!” haykırıları yayılmaya başladı. Ama bilinmektedir ki, *hiçbir tarih kendiliğinden milat olmaz. Onun milat yapılması gerekir*... Tam da yıllardan beri korkutularla yaşamaya alışmışken, hatta bunu da kanıksamışken, 17 Ağustos’un içinden doğan bir umut oldu: *Bir toplumsal arınış, yeni başlangıçlar adına bu tarihi bir milat yapmak için ne yapmak gerektiği üzerinde düşünmek gerekiyor.* Artçı depremlerin sürmesi, şimdilik de olsa, doğadan değil, ama doğayı dinlemeyen insan etkinliklerinden kaynaklanan bu felaketi unutmamayı sağlıyor... Bu durum da tartışmaları canlı kılıyor... Bu tartışmaların arasında gelişmekte olan sürecin niteliği, onun içinde duruşumuzun niteliği çok şeyi belirleyecek. *Ya yıllardır alıştığımız birçok korkuyu aşma fırsatını iyi değerlendirmiş olacağız, ya da kaygıyla yaşamak kalıcılaşacak*...

Deprem bizi bir kez daha sarsmadan, biz kendimizi sarıyalıyız... İçimizde uyuyan devi, bir şeyler yapma gücümüzü uyandırmak için bundan daha büyük bir uyarı olamazdı... *Uyarı olmuştur. Şimdi uyanma zamanıdır.*

Korku insani bir duygudur, ama ya hep onunla yaşarsınız ve korkak olursunuz; ya da onu aşarken başka şeyleri de aşarak geleceği kazanırsınız... Geleceği bugünlerden kazanmak dileğiyle...